

Եւ Քաղաքի կոմիտէն շերտ հիւս-
ցողը բլաւարտ անոր խօսքը կը
յարգեմ եւ կընդունիմ բայց սա
պայմանաւ որ թէ՛ Տէրութիւնը
եւ թէ՛ եկեղեցին իրաւանց ախ-
նապէր ծայր հաւատարմութեան
մը մէջ քաշեն: Թո՛ղ եկեղեցին
պաշտպանէ իր իրաւունքները որ
ճանչցանք ու թողուցինք իրեն:
ասոր մեզնէ մէկն ալ բսելիք մը
չունի, բայց Տէրութիւնն ալ միթէ
պարտաւոր չէ՞ իր իրաւունքները
պաշտպանելու ինչպէսնա կը պաշտ-
պանէ իրենները . . .

Ըսող եղաւ թէ այս օրէնքը ա-
նօգուտ է, ինչու որ Պապը պիտի
թողունք ազատ որ ապոստոմբի եւ
միայն ստորին աստիճանի եկեղե-
ցականքը պիտի պատժենք անով:
Արեւմտ, նախորդ անխնայ օ-
րէնքով մը Պապը մեզի գեշու-
թիւն ընելու վիճակի մէջ դրած
բլաւարտ համար, պէտք է որ ի-
րեն միջոցներ ալ տանք որ մեր ազ-
գային կապերն եւ իրաւունքներն
ալ բնաջնջ ընէ, հա՛:

Երբ Պապին խօսքը կընեմ իբրեւ
վտանգաւոր իտալիոյ, չեմ ուզեր
պակասեցնել իմ յարգանքը առ-
այն, մանաւանդ որ անոր գործու-
նէութեան եւ քաջութեան համար
ալ ես հիացած եմ:

Ոմանք եւս այս օրէնքը կատար-
եալ չը գտան: Նոքա՛ որք չեն
ուրեր ընդունիլ առաջարկեալ օ-
րէնք մը, միշտ այսպէս կը դատեն:
Արդարեւ իմ հայրենիք . . . ե-
ղեցութիւններ յայտնար. ես թէ եւ
այս եղեցութեանց հետեւանք կա-
ռավարութեան գոյութեան հա-
մար վնասակար են ըսելուն ըստ
ամենայնի համամիտ չեմ, այսու
ամենայնի չեմ կարող ուրանալ որ
նոքա իրօք ծանր իրողութիւն
ներ են:

Ըսողներ եւս եղան որ այս մեր
վիճաբանած օրէնքը կատարի պա-
տեալով մը բանալ է ընդդէմ ստո-
րին եկեղեցականաց: Ո՛չ, սխալ
է այս կարծիքը, վասն զի այս օ-
րէնքն հաստատութեամբ բարձ-
րաստիճան եկեղեցականութիւնը
առաջնայ գիտնալով ստորին աս-
տիճանի եկեղեցականաց կրելիք
վտանգները, այսուհետեւ վատի-
կանէն անոնց տրուած հրամաննե-
րը ընչ մը խոհեմ կըլլան, ինչու որ
վատիկանը ի հարկէ չը վատի-
քի որ եկեղեցւոյ ստորին պաշ-
տօնեայք օրինաց խտտութեան են
թարկի:

Ես ահա՛ խօսքս կ'աւարտեմ
ընելով որ ես պիտի ըրէ՛մ արեւմ-
այս օրէնքին հաստատութեանը
համար: (Լա՛ւ, լա՛ւ.)

«Պրիմօրուչի».—Արդոյ արդաւ-
րութեան նախարարի ատենախօ-
սութիւնը չէ կարող իմ գաղափարը
փոխելու: . . . Ի՞նչ համոզումներս
այնպիսի խօսքերով ցնդող հա-
մալովներ չեն:

Ատենախօսքը գրեթէ մի և նոյն
խօսքերը կը կրկնէ ինչ որ խօսած
էր իր նախորդ ատենախօսութեան
մէջ, մի և նոյն կարծիքն ունի
զարձեայ որ այս օրէնքը անիրաւու-
թիւն մ'է որ կ'ըլլայ: Պ. Բիաւէ-
սը, կ'ըսէ կրնայ այդպէս դատել
այս ինչորքը, բայց ես անոր բաժ-
նեղուն չեմ համոզուիլ: Հասարա-
կաց օրէնքը բաւական է արդեօք
առ հասարակ ամեն քաղաքացոյ
գործած ապօրինաւորութիւնքը
պատժելու համար: Այլ ուրեմն նոր
օրինադրքը պիտի լեցնէ այս պա-
կասութիւնը:

Եթէ Բաւար կոմսը՝ որ աղաւթու-
ման ընդարձակ գաղափարներու
մէջ եւ միանշանակ ճշմարտ Գա-

թիւնի մ'էր, խորհրդարանիս մէջ
գտնուէր այսօր, հաւատացէ՛ք որ
այս օրէնքին առաջին հակառակ-
դը նա տիտի ըլլար:

(Խորհրդարանը ձանձրացած կ'ե-
լնի. ալ և հակակ կը խօսին.)

Ատենախօսքը կ'ըսէ թէ այս օ-
րէնքն հաստատութիւնը կատարի
կուռոյ մը բացառելուն նշան պիտի
տայ, եւ կը յարէ որ խաղաղասէր
վատիկանը եւ տէրութեան հայած-
մանց համբերութեամբ տանող Պա-
պը պիտի ստիպվին այս օրէնքի
պատճառաւ զէնք առնել ձեռք:

(Ատենապետը քանիցս կը յիշեց-
նէ ատենաքանին որ անձնական ի-
րողութեան մը համար խօսք ու-
ղած էր, եւ ո՛չ այս խօսքերը ար-
տասանելու.)

Ես իմ խօսքիս քեր, կ'ըսէ՛ք
երաշխարհութեանց օրէնքը պահ-
պանել, մերժեցէ՛ք ներկայ օրէն-
քը, իսկ եթէ կ'ըզէք զայն ջնջել,
առջևնիդ եղած օրէնքը հրատա-
րակեցէ՛ք, մինք կ'ամ միւսը:

Ահա՛ հոս կ'աւարտի ներկայաց-
եալ օրինաց ծրագրի ընդհանուր
վիճաբանութիւնը որոյ խիստ հա-
մառօտ մէկ քաղաածն է իմ ձե-
զի խրկածս: Իտալական խորհր-
դարանը՝ այս ընդհանուր վիճա-
բանութեան յետոյ՝ Լեւաքան-
չիւր յօդուածի քննութեանը անց-
նելով քուէից խիստ մեծամասնու-
թեամբ նախարարութեան ներկա-
յացուցած օրէնքը հաստատեց:

Հիմա, թէ հարկաւոր էր իրօք
այս օրէնքը իտալիոյ ներկայ կա-
ցութիւնը եւ միութիւնը ամբողջ
պահպանելու համար, ասի տարա-
կոյս չ'վերցնէր, որովհետեւ անհնար
եղած էր եւ է Իտալական կառա-
վարութեան մի քաջաւնեղ առանց
կղերի կողմէ նետուած քարի մը
զարնուելու: Յաւալին այն է, սա-
կայն, որ խորհրդարանի անդամոց
ոմանք իրենց մասնաւոր ատելու-
թեամբը եկեղեցականութեան եւ
կրօնի դաշող այնպիսի յանդուգն
եւ անվայել խօսքեր արտասանած
են, զոր ո՛չ միայն այս տեղի կրօ-
նական թերթերը այլ մինչև կառա-
վարութեան կողմէ եղող ազատա-
կան թերթերն իսկ իրաւամբ պար-
տաւեցին: Արդեօք այն նախատա-
կան խօսքերով եւ բռնու յարձա-
կումներով պիտի կարողանան իտա-
լայիք իրենց ազգային միութիւնը
պահպանել եւ կղերի լեզուն կար-
կել և ոյժը ջլատել, ո՛չ երբէք, եւ
մեք տեսնենք եւ կը տեսնենք թէ
իտալիայէն հազար չափ աւելի
հաստատ եւ զօրաւոր եղող Գեր-
մանական տէրութիւնը, եկեղեցա-
կանաց դէմ իր վարած խտու-
թեանց պատճառաւ ինչ ներքին
այեկոծութեանց մէջ կը գտնուի:

Իտալիոյ հողը աշխարհագրօրէն
եւ քաղաքականապէս միացաւ,
այո՛, բայց տակաւին շատ տարի-
ներու և շատ հեղաշրջաններու
կարօտ է որ այն հողի վրայ բնա-
կող մի հօր և մօր զաւակներ ուր-
տիւ և հողաւոր ալ միանան:

Անսարակոյս է որ կղերականաց
դասը իր իրաւասութիւնները չ'կոր-
սնցնելու և նախկին բացառիկ տի-
րապետութիւնը ձեռք ձգելու հա-
մար՝ հողաւոր չափ կ'աշխատի այս
միութիւնը դժուարացնելու և նոյն
կրօնական ընկեր համար, բայց
եկեղեցականաց այս նպատակը եւ
թափած ճիգը խորտակելու հա-
մար պէ՛տք է և վայելէ որ իտա-
լիան այնպիսի խտուութիւն մը և
հակառակութիւն մը բանեցնէ ա-
նոնց դէմ որ մահմետականութիւն
անգամ չէ բանեցուցած Վրիստո-

նէից դէմ: Եւ ինչ պակաս կամ
աւելի ըրած էր ներքին Վրիստո-
նէութեան այս կողմերը տարած-
ուած ատեն. . .

Ուրիշ անգամ միտք ունիմ ձեզ
ընդարձակօրէն նկարագրելու ինչ
սխալ կաղութեան մէջ կը գտնուի
իտալական կառավարութիւնը եկե-
ղեցական խնդրոց նկատմամբ, և ի-
տալացիք ինչ գաղաբար ունին
իրենց կառավարութեան ե. հոգեւո-
րականութեան վրայ:

Մնամ յարգանք
Յ. Հովսեփեանց

Սոս վարնա բօսթապըյա վի-
րուտ իտէն էճնէպի զագէթալա-
բընտա կէօրիլէն հաժմտիլէր տիր.

Պէրլին, 8 փետր.
Ձանն օրւնտուղուն կէօրէ, Ա-
վըսթրիա հիւքիւմէթի Բուսիանըն
թահրիւթը ումուլիէնէսինէ ճէ-
վապ վիլէրէք, տէվլէթի Ալիեէ
ալէյհինտէ թէտապիրի ֆիլիէնէ
իթիլիսազ իթմէնէնէկինի պիլտի-
րէճէք տիր:

Ալմանեաւ կէլինճէ, Ավսթրիա
իլէ Բուսիա արաւընտա իթիլիսազ
օրւնաճագ մէյլէք հագգընտա
պիր իթիլիֆագ հուսուլէ կէթիլ-
մէք իլին, իհիթիմալ քի վաղաքիֆի
հասնէսինի իֆա իլլէնէնէք տիր:
Պու մատտէ իւզէրինէ ուզուն ու-
ղատիէն մուխապէրաթ ճէրէնան
իտիէօր:

Վիէննա զագէթալարընտան իք-
րէս զագէթալար տէօր քի, ժէնէ-
րալ Ձէրնաէթ Մօսկուա չէհրիլին
Սլավ գամիթէսի թարաֆընտան
կէօնտէրիլէն իեանէ ագճէսինտէն
իթիլի մէսարիֆաթըն հիսապը-
նը վիլմէք իլին, Բուսիանըն աս-
քերի նիկաֆալմէթի մաճիպինճէ,
տալաւա տալէթ օրւնմուլ տուր:

Վիէննա, 9 փետր.
Բուսիա տէվլէթի, հիլին մու-
հարէպէտէ Թուսիանըն եօգարըլա-
բընտա ճէնէկ իթմէք իլին իւլ ա-
լայ ասքեր տահա հալը մէֆէրէ
գօյմազ իւզըն պուլունտուղու խա-
պէր վէրիլիէօր:

Բուսիա հիւքիւմէթի, Գրօն-
թատ գալէսաբնա մախսուս օլմագ
իւզըն պիր չօք Գրիւպ թօլարը
սաթըն ալտը:

Պրիւսէլ, 9 փետր.
Նօր զագէթալար, զրալիանըն
նուլթուլա, գոնֆէրանտա ին-
կիլիլ մուրախիսապըրըն իթիլի-
լապ իթմիլ օլտուգարը մէյլէքտէ,
վէ ինկիլիլէրա վիւքիսաբըն, տէվլէթի
Ալիեէ իսլահաթըն աս-
լա հիւքիւմէթի օլմաղըլէն տայիր
իթտիլէրի իֆատաթ իլէ հէրնէ-
վի թէտապիրի ճէպրիէն իթիլի-
լապըն գարըն տուրմալարը պէյ
նիստէ պիր թէնապիւս պուլուն-
տուղունու գանն իտիէօր:

Բուսիա տէվլէթիին թէրճէմա-
նը էֆէրըն օլան մէգըրը զա-
ղէթանըն, Սէն Բէթթէսպուրկտան
պարագ, նէլը իթտիլի պիր մէք-
թուպտա չէօլէ տէնիլէ տիր:

«1856 սէնէսինտէ Էվրօա տէվ-
լէթլէրի, Բուսիանըն եալընը քն-
տի պաշըն օլարագ, իրիսիլիսապը
էյհինտէ ինքայի թէվալտուլ իթ-
մէք հագգընը զապ իթմիլէր
տիր: Շիմտի Բուսիա տէվլէթի,
Էվրօա տէվլէթլէրի պու հագ-
գըն ինքապէս նէ տուրմէթի անդ-
աղըլարըն պիրմէք իրիթմէքտէ
տիր: Էվէր Էվրօա պու հագգը
ինքա իթմէք իթմէք էյհին, Բու-
սիա ելնիլիսապընտի հագգընը ին-
քանէ մէջըն օլաճագ տըր: Բու-
սիանըն արատըրը մատտէ, հէր

նէ վէճէ իլէ օլտուր իսէ օլտուն, ի-
չէ իրիլամ վիլմէք տիր:

Վիէննա, 12 փետր.

Տիւն Բէլլթատա, Տէրիսաաթէթ-
տէն ալտէթ իտէն Մաճար մէպու-
սանընա հիւքիւմէթէն, պիլիլէք պիր
նիւմայիլ ինքա օլունտու: Գրըյ
պիլտէն զիւտտէ նուլթուս Եւաչա-
սըն տէվլէթի Ալիեէ տէնու պա-
ղըրարագ, չէհրի մէգըլտտէ տօ-
լալիլէ տըր:

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՀԱՐԻԷՐ

ԱՌԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈՒՆՆՆ

Ազգային ժողովը նիստ ունի
յառաջիկայ ուրբաթ փետրվ. 11 ի
Ղալաթիւ:

Ատենաք պիտի բացուի ճիշդ
ժամը 7 ին և գոցուի 10 ին:

Հրաւիրեալ են Կրեմլիսան Է-
ֆէնտիները՝ իրենց ազգապիրա-
կան պարտականութիւնը կատա-
րելու փութալ:

1877 փետրվ. 7

ՕՐԱԿԱՐԳ

1. Տեղեկագիր դաստիարա-
կութեան դիւանի, ի վերայ դա-
տարակութեան խնդրոյն:

2. Վերաքննութիւն Սահմա-
նադրութեան. — Շարունակու-
թիւն յօդուածոց Թաղային մատա-
կարարութեան:

ՊՏՐԻՐԳՐՆ. ԱՏԵՆԱԳՐԱՅԻՐ

ՀԱՅՈՑ Գ. Յ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ

Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԴԻԻԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՑ

. . . Խմբագիր,
Նիկոմիդիոյ ընդարձակ վիճա-
կին քսան և ինն գեղերէն գոգ-
յեան տան երկու գեղերն տան և
հինգ հազար ժողովուրդ ինչպէս
գիտէք սովատանջ վիճակի մէջ
երկու այրիացեալ կանայք և եր-
կու որդացեալ զաւակներ և ար-
տասուօք կը գրեմ յիշալագ-Տէրէ
և ինա-Գիւլ Սապանճայ սովամահ
գերեզման իլած են:

Այսպիսի սոսկալի պատահա-
րաց առջև չ'կրնալով տոկալ իբր
անարժան Հովսեփեան-Փոխանորդ-
Ամեն. Պատրիարք Առաջնորդ Տ.
Տ. Ներսէս Սրբազան Արք եպիս-
կոպոս Հօր Նիկոմիդիոյ Գաւառա-
կան Վարչութեան Գաղաքական
ժողովոյ հետ խորհրդակցութեամբ
և գրով Պատրիարքարան գիմեցի
օգնութիւն գտնելու և ողորմելի
ժողովրդեան հոգեւոր մխիթա-
րութիւն տալու հետ իւր նիւթա-
կան ապրուստն ալ ճարելու:

Շնորհակալեմ Ամեն. Պատրիարք
առաջնորդ Սրբազան և Ազգ. վար-
չութիւն հաճեցան խել ժողովուրդի
վիշտ և սովատանջ կորնչելու նկա-
րագիր և վաւերական ժապաւին.
Եալ տեւոր յանձնելով իմ ձեռք-
ապաւրեցին՝ որ պահ մը ժողովը-
դի հոգեւոր հոգ ու խնամ մէկըրի
թողլով (որուն թիւն 40.000ը կանցնի
ընդ այր և բնդ կին) Պօլսոյ բարե-
սէր Ազգայնոց թիւնէն և ա-
ռատասիրտ ողորմածութեան դի-
մով բարեկրօն Տ. Արիստակէս քա-
հանայ ձիւղմէն հոգեւոր եղբօր
քնկերակցութեամբ և ըստ կարի
անոր նիւթական հացի և միայն
չորաբեկ հացի կարօտն լեցունելու
խնամքով աշխատիմ:

Եւ որովհետեւ մահու և կենաց
էր ինչորք, հաղանդեցոյ Սրբա-
զան Հօր և Կեղրոնական վարչու-
թեան որդմանց և մոռնալով վի-
ճակն մէջ կրած դաւաճաւանն:

զուլիւններս և անձնական տկա-
րութեամբ վարակալ լինելս՝ սկսայ
անցեալ յաւիլար ամսոյ 30 ին Պօլսոյ
բարեսէր Ազգայնոց խանութներն
ու գրասենականներն ափ տալ և
գուլ և ողորմութեան լուծա հայ-
թայթել՝ հաղարաւոր ժողովրդեան
հացի կարօտն լեցունելու և զինքն
ապրեցնելու համար, և ահա յուն-
վար 30, փետրվար 2-3-է և 5՝ հինգ-
օրերու նպատից գոմարն ալ
ուսկից կ'հասկցուի որ ամեն ազգ-
անհատ պատրաստուած է սոյն
մեծ ներութեան և տաքնապի ժա-
մանակ իմ յօգնութիւնս և կրած
նշխարութիւններս վարձատրել ժա-
պաւինեալ տումարի մէջ իւր ա-
նունն և ողորմութեան քանակ
արձանագրելու շերտ փափոք ու-
նենալով:

Խմբագիր Տէր, հաճեցէ՛ք ներ-
կայս հանգանակութեան ցանկովս
պատուական լրագրոյդ էջերէն
միայն մէջ զետեղել և աղքատիկ
ժողովրդեան կողմանէ իմ խորին
շնորհակալութիւնս մատուցանել
նպատամատոյց աղքատներ և բա-
րեպալտ ազգայնոց և յորդորել
և զայս որ իրենք զիրենք պատ-
րաստեն սոյն կամաւոր հանգանա-
կութեան և զիս ձեռնունայն չը
դարձնեն, որով կարող կ'ըլլամ
հետզհետէ հանգանակեալ ար-
դիւնքն ամեն օր Նիկոմիդիոյ գըր-
կել առ Գաղաքական ժողովս Գա-
ւառական Վարչութեան կարօտե-
լոց արդարութեամբ և ժամ յա-
ռաջ բաշխելու:

Բարեացալիւմ Ձեզ
Առաջնորդական Փոխանորդ-

77 փետր. 7 Վիճակին
Պատրիարք Հայոց Նիկոմիդիոյ
Կ. Պոլիս Ստեփանոս Վրդ.
Յովակիմեան

Նիկոմիդիոյ վիճակին գերդօրէից
սովատանջ Ազգայնոց ինչպատ
Հանգանակութիւն

1877 Յունվար 30 — Փետր. 2 — 3 — 4 — 5
Ի Կ. Պոլիս

Վմեն, Տ. Տ. Ներսէս Սրբազան	ՂԷ.
Արքեպիս. Պատրիարք Հայոց և	
Առաջնորդ Նիկոմիդիոյ	500
Արք. Տ. Ներսէս վարդապետ	
Ապանեան	52
Ստեփաննոս Վարդապետ. Յո-	
վակիմեան	130
Միքայէլ և Յովաննէս Էֆէն.	
տիք Յակոբեան	2002
Յ. և Մ. Էֆ. Եսաեան	500
Ս. և Մ. Էֆ. Կիւպէնկեան	400
Գեորգ Էֆ. Մուրատեան	403
Յարութիւն Էֆ. Գալամանեան.	
և Ընկ. 5 մէկտ	200
Պօլսոյ Էֆ. Գարիբէլեան	201 50
Սարգիս և Լէոն Էֆ. Գարա-	
մանեան 5 մէկտ	200
Պօլսոյ Էֆէնտի Մուրատեան	130
Արքեպիս. Սրբազանեան	65
Հոգրթու. Սէկն. Վրդերի.	65
Գրիգորիս Մէլքոնեան	65
Գրիգոր Յրէնկեան	52
Գ. Շէօշկեան	52
Յովաննէս Ստամբուլլեան.	52
Գրիգոր Էվրէկեան	52
Մաղաք Փափապեան	52
Սերովէս Պամահեան	50
Արք. Միքայէլ և Թաղէս քա-	
հանայ Երեւոյ	43
Ն. Էֆէնտի Գաղաքական	40
Ստեփան Սրբ. Արտուածատուր	
Մաղաքեան	28
Մ. Թորոս Նապոստեան	26
Թաղէս Պօլսոյ	26
Փիլիպպոս Չալիկեղեցի	26
Տիկն Աննա Մուսիմեան	26
Սահակ Էֆ. Գաղարտեան	26
Մկրտիչ Նապոստապետեան	26
Պետրոս ի մեան Եւթիմեանի	26
Սեպուհ Փրիլուգպուր	13
Յակոբ Վարդապետեան	43
Կարապետ Տիտեան	43

